

Категоризация на неприятеля *Phlyctinus callosus* за територията на Европейския съюз

Панелът по здраве на растенията на Европейския орган по безопасност на храните (ЕОБХ) е извършил категоризация на неприятеля *Phlyctinus callosus* за територията на Европейския съюз (ЕС).

Phlyctinus callosus Schoenherr (Coleoptera: Curculionidae) е с добре установена идентичност. Неприятелят развива едно поколение годишно. Среща се по много културни и диви видове. Основни гостоприемници са: *Malus domestica* (ябълка), *Prunus persica* (праскова), *Prunus persica* var. *nucipersica* (нектарина) и *Vitis vinifera* (лоза).

Phlyctinus callosus присъства в Южна Африка, Нова Зеландия, Южна Австралия и островите Тасмания, Света Елена и Реюнион.

Неприятелят би могъл да се установи на територията на някои държави-членки на ЕС, тъй като екоклиматичните условия там - Csa (горещ летен средиземноморски климат), Csb (топъл летен средиземноморски климат) и Cfb (океански климат с умерени лета и умерени зими) биха могли да бъдат благоприятни за развитието му, а растенията гостоприемници са широко разпространени.

***Phlyctinus callosus* (Schoenherr, 1826) не е включен в приложение II на Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072 на Комисията¹, като карантинен вредител, който е от значение за ЕС, но растенията гостоприемници, растителните продукти и другите обекти, които са гостоприемници на *Phlyctinus callosus*, се регулират с мерките посочени в същия регламент.**

Вредителят *Phlyctinus callosus* (Schoenherr, 1826) е с добре установена идентичност, за когото съществуват надеждни методи за откриване и морфологични ключове и молекулярни методи за идентификация. Принадлежи към разред Coleoptera (твърдокрили, бръмбари), семейство Curculionidae (хоботници).

¹ Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072 на Комисията от 28 ноември 2019 г. за установяване на еднакви условия за прилагане на Регламент (ЕС) 2016/2031 на Европейския парламент и на Съвета по отношение на защитните мерки срещу вредители по растенията и за отмяна на Регламент на Комисията (ЕО) № 690/2008 и за изменение на Регламент за изпълнение (ЕС) 2018/2019 на Комисията. OJ L 319, 10.12.2019 г., стр. 1-279.

Phlyctinus callosus принадлежи към комплекс от шест вида (*Phlyctinus callosus* (Schoenherr), *Phlyctinus grootbosensis* Haran sp. nov., *Phlyctinus xerophilus* Haran sp. nov., *Phlyctinus planithorax* Haran sp. nov., *Phlyctinus littoralis* Haran sp. nov. и *Phlyctinus aloevorus* Haran sp. nov.), описани от Haran et al. през 2020 г.²

Биология на вредителя

Phlyctinus callosus е моноволтинен вид (развива едно поколение годишно), но в овощни градини, където се извършва напояване през лятото, е възможно през късното лято и началото на есента да се появят възрастни бръмбари от частично второ поколение. *Phlyctinus callosus* зимува като ларва в почвата.

Женските индивиди снасят яйцата си на малки купчинки, състоящи се от около 20-70 яйца, върху треви и растителни остатъци близо до земната повърхност. Ембрионалният период, в зависимост от температурата, продължава от 7 до 14 дни. След излюпването си, ларвите се заравят в почвата на дълбочина до 15 см и започват да се хранят с корени, луковици и клубени на различни видове растения. Обикновено преминават през 6-8 ларвни възрасти, но някои учени³ информират, че могат да развият 4-11 ларвни стадия. Каквидират в землисти камерки на дълбочина 5 см в почвата. Възрастните имагинират от почвата. Те не могат да летят и чрез пълзене преминават към овощните градини и лозя. Хранят се с надземните части на овощните дървета и лозите. Възрастните бръмбари се хранят и копулират през нощта, а през деня се крият в растителните остатъци на земята в близост до растението гостоприемник.

Растения гостоприемници

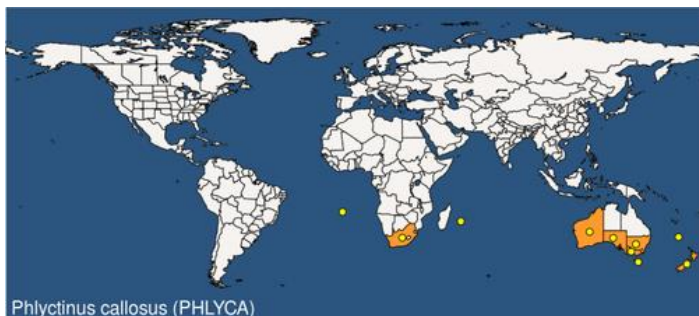
Phlyctinus callosus е типичен полифаг. Ларвите се хранят с широк кръг от едноседелни и двуседелни растения, включително треви, билки и дървесни видове. Възрастните бръмбари се хранят с надземните части на по-ограничен брой културни видове. В глобалната база данни на Европейската и средиземноморска организация за растителна защита (EPPO), като основни гостоприемници на *Phlyctinus callosus* са посочени *Malus domestica* (ябълка), *Prunus persica* (праскова), *Prunus persica* var. *nucipersica* (нектарина) и *Vitis vinifera* (лоза).

² Haran JM, Hansen S, Benoit I and Addison P, 2020. Description of five new species in the genus *Phlyctinus* Schoenherr (Coleoptera, Curculionidae): a first step in deciphering the *P. callosus* complex. *European Journal of Taxonomy*, 669, 1–29.

³ Barnes BN, 1989b. Embryonic and immature stages of *Phlyctinus callosus* Boh. (Coleoptera: Curculionidae): aspects of biology and behaviour with respect to control in deciduous fruit orchards. *Journal of the Entomological Society of Southern Africa*, 152, 165–778.
Walker PL, 1980. Laboratory rearing of the Garden Weevil, *Phlyctinus callosus* Boheman (Coleoptera: Curculionidae), and the effect of temperature on its growth and survival. *Australian Journal of Zoology*, 29, 25–32.

Географско разпространение

Естественият ареал на разпространение на *Phlyctinus callosus* е Южна Африка. За първи път е докладван в Нова Зеландия през 1893 г., откъдето се е разпространил на

остров Тасмания и някои щати на Южна Австралия. В Южна Австралия е докладван за първи път през 1930 г. Неприятелят се среща и на островите Света Елена и Реюнион.

Съгласно базата данни на ЕРРО, към 3 май 2021 г., не се съобщава *Phlyctinus callosus* да присъства на територията на ЕС.

Пътища за навлизане в ЕС

Неприятелят *Phlyctinus callosus* би могъл да навлезе на територията на ЕС посредством международния търговски обмен и движение на плодове от растенията гостоприемници, растения гостоприемници за засаждане с корени, кореноплодни и клубенови зеленчуци и почва/хранителна среда, произхождащи от страни, с наличие на вредителя.

Потенциалните пътища за навлизане на *Phlyctinus callosus* на територията на ЕС са чрез:

- **Яйца, ларви и какавиди** - с внос на растения за засаждане с корени, почва/хранителна среда;
- **ларви** - с внос на кореноплодни зеленчуци, като моркови и картофи;
- **възрастни индивиди** - с внос на плодове от гостоприемници, като ябълки, праскови, нектарини, грозде и боровинки.

Съгласно базата данни на EuroPhyt⁴/TRACES-NT⁵, към 5 май 2020 г., обхващаща всички прихващания от май 1994 г. до май 2020 г., не се съобщава за прихващане на *Phlyctinus callosus*.

Въпреки това, според Smith RM, 2004 г.⁶, през март 2004 г., на обществен пазар в Улвърхемптън, Англия е намерен един възрастен екземпляр *Phlyctinus callosus* върху засадена в саксия Азалия.

⁴ EUROPHYT - Европейска система за бързо предупреждение, в която се регистрират прихващания по фитосанитарни причини на пратки от растения и растителни продукти, внесени в ЕС или търгувани в самия ЕС.

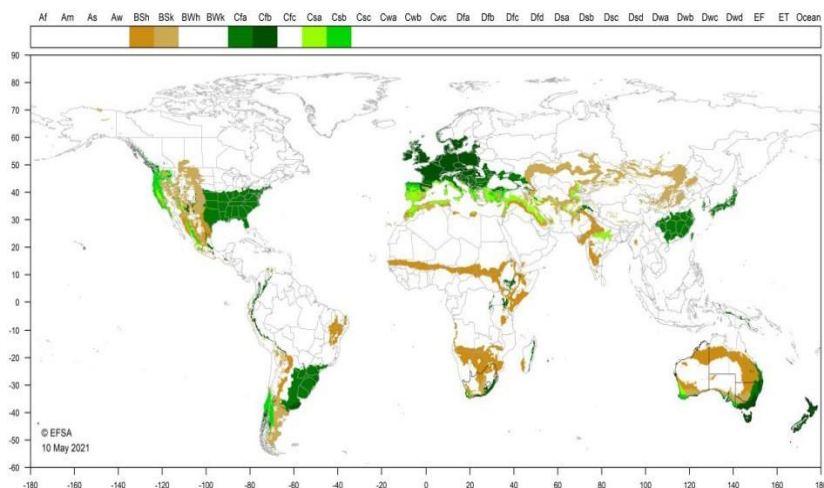
⁵ TRACES - TRAdE Control and Expert System - Експертна система за контрол на търговията.

⁶ Smith RM, 2004. *Pest Risk Analysis for Phlyctinus callosus*. Central Science Laboratory, Sand Hutton, York YO41 1LZ UK.

Установяване и разпространение в ЕС

Културните растения гостоприемници, с които се хранят възрастните на вредителя, като грозде, ябълки, праскови и нектарини, са широко разпространени и се отглеждат на много места в централната и южна част на ЕС. Тревистите и плевелни растения гостоприемници, както и кореноплодните зеленчуци (моркови и картофи), с които се хранят ларвите, се отглеждат в целия ЕС.

В Южна Африка, мястото на произход на *Phlyctinus callosus*, се срещат два типа

климат: Csa – горещ летен средиземноморски климат и Csb – топъл летен средиземноморски климат.

В Нова Зеландия и Южна Австралия, където вредителя се е разпространил,

преобладава Cfb климат

- океански климат (умерени лета и умерени зими, с относително малка годишна температурна амплитуда).

Тези климатични райони (Csa, Csb и Cfb) се срещат и в ЕС, където се отглеждат растенията гостоприемници на *Phlyctinus callosus*.

Предвид климатичните сходства между районите, където се среща неприятелят и държавите със сходен климат в ЕС, където са разпространени и се отглеждат културните растения гостоприемници на *Phlyctinus callosus*, се предполага, че ако неприятелят навлезе в ЕС, има голяма вероятност той да се установи на територията му.

След евентуално установяване, локалното разпространение на *Phlyctinus callosus* би могло да се осъществи основно чрез търговски обмен и движение на заразени плодове (чрез възрастни), кореноплодни зеленчуци (чрез ларви), растения за засаждане с почва/хранителна среда прикрепена към корените на растения гостоприемници (чрез ларви и какавиди) и заразена почва (чрез ларви и какавиди).

Възрастните индивиди на *Phlyctinus callosus* не могат да летят, затова естественото им разпространение би било много бавно.

Икономическо въздействие

При евентуално въвеждане и установяване на *Phlyctinus callosus* на територията на ЕС, той би могъл да нанесе директни повреди върху плодовете на ябълки, праскови, нектарини, грозде, ягоди, боровинки, моркови и картофи и би оказал негативно икономическо въздействие върху тяхното производство.

Мерки и методи за контрол

Неприятелят *Phlyctinus callosus* не е включен в приложение II на Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072 на Комисията, като карантинен вредител, който е от значение за ЕС, но растенията гостоприемници, растителните продукти и другите обекти, които са гостоприемници на *Phlyctinus callosus*, се регулират с мерките посочени в приложение VI на Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072 на Комисията, а потенциалните пътища за навлизането му в ЕС се регулират в Приложение VII и Приложение XI, част А на същия регламент⁷.

Пътят за навлизане на *Phlyctinus callosus* в ЕС, чрез яйца, ларви и какавиди с внос на растения за засаждане с корени се регулира с прилагане на Приложение VI, т. 8, 9, 10, 11, 14, 15 и 17 на Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072 на Комисията.

Хранителната среда, прикрепена или свързана с растения, предназначена да поддържа жизнеспособността на растенията, с изключение на стерилна среда за *инвитро* растения, е регламентирана в Приложение VII точка 1 от същия регламент.

При внос на растения за засаждане от трети страни се изисква фитосанитарен сертификат. Същите се инспектират при пристигане, но в приложение VII на Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072 на Комисията няма специални изисквания свързани с *Phlyctinus callosus*.

Пътят за навлизане на неприятеля чрез яйца, ларви и какавиди, които се намират върху почва/хранителна среда се регулира с прилагане на Приложение VI, т.19 и т. 20 към Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072.

⁷ ПРИЛОЖЕНИЕ VI - Списък на растенията, растителните продукти и другите обекти, чието въвеждане в Съюза от определени трети държави е забранено - Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072 на Комисията.

ПРИЛОЖЕНИЕ VII - Списък на растенията, растителните продукти и другите обекти, произхождащи от трети държави, и съответните специални изисквания за въвеждането им на територията на Съюза - Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072 на Комисията.

ПРИЛОЖЕНИЕ XI Списък на растенията, растителните продукти и други обекти, за които се изисква фитосанитарен сертификат за въвеждането им на територията на Съюза, и тези, за които не се изисква такъв сертификат, ЧАСТ А Списък на растенията, растителните продукти и други обекти, както и съответните трети държави на произход или изпращане, за които в съответствие с член 72, параграф 1 от Регламент (ЕС) 2016/2031 се изисква фитосанитарен сертификат за въвеждането им на територията на Съюза - Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072 на Комисията.

Пътят за навлизане на неприятеля чрез възрастни в плодовете на растенията гостоприемници и чрез ларви в кореноплодните зеленчуци се регулира с прилагане на Приложение XI, част А към Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072.

Пълният списък на допълнителните мерки за контрол за намаляване риска от въвеждане, установяване и разпространение на *Phlyctinus callosus* на територията на ЕС е посочен в Ръководството за количествена оценка на риска от вредители по растенията, разработено от работна група към панела по здраве на растенията на ЕОБХ, 2018⁸.

Заклучение

***Phlyctinus callosus* отговаря на всички критерии, които са в компетентността на ЕОБХ за оценка, за да бъде разглеждан като потенциален карантинен вредител за ЕС.**

Значение за България

Понастоящем *Phlyctinus callosus* не присъства на територията на ЕС и Р България.

При неспазване на фитосанитарните мерки за контрол и при евентуално въвеждане и разпространение на този неприятел в България, той би могъл да окаже негативно въздействие върху гостоприемниците на *Phlyctinus callosus* като: *Malus domestica* (ябълка), *Prunus persica* (праскова), *Prunus persica* var. *nucipersica* (нектарина), *Vitis vinifera* (лоза) и кореноплодни зеленчуци - *Daucus* spp. (моркови) и *Solanum tuberosum* (картофи), тъй като те са широко разпространени в България, а климатичните условия са благоприятни за развитието му.

При обследване и съмнение за наличие на *Phlyctinus callosus* е необходимо незабавно да се уведомят официалните контролни органи.

Ранното откриване би могло да помогне за управлението на този вредител в България.

Източник:

EFSA PLH Panel (EFSA Panel on Plant Health), Claude Bragard, et al., 2021. Scientific Opinion on the Pest categorisation of *Phlyctinus callosus*.

⁸ Guidance on quantitative pest risk assessment.
<https://efsa.onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.2903/j.efsa.2018.5350>

EFSA Journal 2021;19(8):6800

<https://efsa.onlinelibrary.wiley.com/doi/pdf/10.2903/j.efsa.2021.6800>

Други научни становища и актуална информация в областта на здравето на растенията, както и оценка на риска по цялата хранителна верига може да намерите на сайта на Центъра за оценка на риска по хранителната верига - <http://corhv.government.bg/>.

Изготвил:

Татяна Величкова, главен експерт

Дирекция „Оценка на риска по хранителната верига“, ЦОРХВ

3.11.2021 г.